

результатом професійного саморозвитку може бути професійна компетентність, майстерність, професіоналізм, професійна культура С. Вітвицька [1].

Досить оригінальну думку висловив В. Лозовий [3] про те, що професійний саморозвиток може бути розглянутий як один з аспектів усвідомленого саморозвитку особистості, оскільки усвідомлене самовиховання, самоосвіта й самовдосконалення спрямовані на підвищення рівня знань, умінь і навичок у конкретній професійній сфері.

Таким чином, професійний саморозвиток полягає в осмисленні особистих цінностей, мотивацій та особистісних цілей майбутніх фахівців із соціальної роботи, спрямований на практичне застосування набутих знань і вмінь, а також на професійну діяльність та успішну кар'єру в галузі соціальної роботи.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С. Професійний саморозвиток майбутніх викладачів закладів вищої освіти засобами інформаційних технологій. Нові технології навчання. 2020. № 1(94), С. 50-54. URL: <http://journal.org.ua/index.php/ntn/article/view/7>
2. Гончар Л. В. Професійне самовизначення старшокласника як процес становлення його професійного саморозвитку. Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка»). 2024. № 1(19), С. 560-567. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-1\(19\)-560-566](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-1(19)-560-566).
3. Лозовий В. О. Саморозвиток особистості як нагальна проблема сучасності. Проблеми саморозвитку особистості в сучасному суспільстві, 2019. С. 4-6.
4. Савельчук І. Б. Підготовка соціальних працівників в інноваційному освітньому середовищі університету : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. 2019. С. 375.

З.В. Охріменко, м. Київ

ФОРМУВАННЯ КАР'ЄРНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ ЯК СКЛАДОВОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФІЛЬНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

У статті зазначено, що формування кар'єрної спрямованості в умовах НУШ є актуальним запитом, зважаючи на те, що профілізація старшої профільної школи передбачає самостійне визначення учнями індивідуальної освітньої траєкторії. Підкреслено роль науково-методичного супроводу процесу профільного самовизначення учнів у зв'язку з профілізацією старшої школи

Ключові слова: профільна середня освіта, кар'єрна спрямованість, готовність до профільного самовизначення, Нова українська школа, технологія.

Профілізація старшої школи є одним із заключних завдань реформи освіти і контексті Концепції реалізації державної політики у сфері

реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа». Пілотування означеної реформи на рівні профільної середньої освіти розпочнеться вже з наступного року. Відповідно учні, які беруть участь у пілотному експерименті, після закінчення 9-го класу мають зробити вибір, або вступити в академічний ліцей (обравши бажаний профіль), або отримати першу професію у закладах професійної (професійно-технічної освіти). Однак попри те, що визначені основні вектори оновлення освіти в старшій школі, які підкріплені потужною законодавчою базою, відкритою залишається низка проблемних питань упровадження і реалізації запланованого в концепції НУШ, зокрема забезпечення доступності закладів старшої профільної школи, мотивація педагогічних працівників, цифровізація навчального середовища, зміст профільної освіти тощо.

На нашу думку, також надзвичайно актуальною є проблема готовності учнів 9-х класів до обґрунтованого вибору професійних або академічних профілів навчання, що передбачає: усвідомлення учнями власних інтересів, схильностей, здібностей, дієвість мотивації до навчання і праці, здатність здійснювати вибір, сформованість умінь організовувати власну навчально-професійну діяльність.

Таким чином, актуалізується проблема профільного самовизначення учнів 9-х класів ЗЗСО, обумовлена комплексом суперечностей, наявних у сучасному освітньому процесі, а саме: між об'єктивно заданою потребою в профільному й професійному самовизначенні учнів загальноосвітніх навчальних закладів та спроможністю учнів обирати траєкторію особистісного і професійного розвитку відповідно до власних індивідуальних особливостей і вимог сьогодення.

За результатами діагностичного дослідження, проведеного в межах виконання теми «Формування кар'єрної спрямованості учнів в умовах Нової української школи», співробітниками лабораторії виховання готовності до ринку праці визначено, що 42 % учнів 10-х класів (вибірка складалася з 263 учні різних регіонів України) мають неповну систему знань про бажану

професійну діяльність і часткове усвідомлення власних професійно-кар'єрних характеристик. Учні виявляють зацікавленість у професійно-кар'єрній діяльності, але не завжди демонструють високий рівень мотивації в ній. Учні періодично виявляють самостійність у професійно-кар'єрній діяльності та періодично докладають вольові зусилля в ній. Їм притаманна готовність до побудови кар'єрної траєкторії, але сформованість кар'єрних умінь і навичок ситуативна, що періодично супроводжується усвідомленням самоцінності та не завжди втілюється в спроможності досягати поставлених цілей, певної профорієнтаційної мети.

Як зазначає С. Алексєєва, щоб профільне навчання було ефективним, потрібно організувати якісну допрофільну підготовку в базовій школі. Проблема в тому, що після закінчення неефективної базової школи учні потрапляють у конкурентне середовище своїх однокласників з інших закладів освіти. Вони змушені докладати значно більше зусиль, щоби не виділятися в показниках успішності від учнів, які здобули якіснішу базову освіту, мали ефективно організовану систему допрофільної освіти та свідомо обрали певний профіль навчання. Допрофільна підготовка має сприяти профільному самовизначенню здобувачів освіти, тому доцільно організовувати курси за вибором, проводити профорієнтаційні заходи, інформувати учнів. Адже індивідуальна освітня траєкторія передбачає створення освітнього середовища, зорієнтованого на особисті здібності здобувачів освіти та їхній розвиток через різні види діяльності, передусім практичної. Завдання закладу освіти – створити організаційно-педагогічні умови, щоби реалізувати індивідуальні освітні траєкторії, забезпечити педагогічний супровід для побудови індивідуального освітнього маршруту [1].

У Державному стандарті профільної середньої освіти зазначається, що стратегічне призначення профільної середньої освіти полягає в створенні міцного фундаменту для успішної самореалізації особистості на подальшому життєвому шляху. Це досягається спрямованістю освітнього процесу на задоволення освітніх потреб і запитів здобувачів освіти відповідно до їхніх

пізнавальних інтересів, здібностей і подальших життєвих планів [3].

У таких умовах надзвичайно зростає роль формування усвідомленої моделі професійного становлення, яка базується на ефективному самовизначенні, несуперечливій професійній мотивації, узгодженій системі особистісних і професійних цінностей та самоцінності особистості загалом.

Підтвердження зазначеному знаходимо у ідеях, висловлених І.Бехом, а саме: зміст сучасної освіти мають визначати ціннісно-сміслові утворення морально відповідальної самостійності, самобутності, самосвідомості, самодії, унікальності. Саме за таких умов учень стає культуровідповідним суб'єктом і набуває здатності як до суб'єктивної творчості (самостійного відкриття того, що в арсеналі людської культури вже є), так і згодом до творчості об'єктивної (творення принципово нових предметних форм культури) [2].

Таким чином, зростає роль науково-методичного супроводу процесу профільного самовизначення учнів ЗЗСО, оновлення змісту, форм і методів профорієнтаційної роботи з учнями. На думку О. Моріна, розроблення технології формування в учнів ЗЗСО кар'єрної спрямованості в умовах профільного навчання має стати однією зі складових такого інструментарію. Означена технологія покликана забезпечити формування в учнів готовності до свідомого вибору профілю навчання в старшій школі шляхом надання ґрунтовної інформації про зміст, структуру, вимоги кожного напрямку профільного навчання, можливі напрями продовження освіти після завершення навчання у ЗЗСО, поглиблення знань про характер праці найбільш привабливої для учня професійної сфери і шляхів набуття відповідної професії [4].

Така технологія постає як науково-обґрунтована система дій, операцій і процедур, що забезпечують цілеспрямоване формування в учнів кар'єрної спрямованості. Така технологія передбачає здійснення взаємодії на рівні інформаційно-сміслового, діагностичного, корекційно-формувального структурних компонентів. Технологія базується на методології особистісно орієнтованого підходу та передбачає реалізацію таких умов: діалогічність, діяльнісно творчий характер, спрямованість на підтримку індивідуального

розвитку, представлення учневі необхідного простору свободи, для прийняття самостійних рішень, творчості, вибору змісту і засобів у кар'єрно-професійному становленні.

Відповідно до реформи НУШ, яка передбачає профілізацію старшої школи, освітню траєкторію формує сам здобувач освіти. Отже, дуже важливо готувати підрастаючу молодь, починаючи із закладів загальної середньої освіти, до усвідомленого цілеспрямованого обґрунтованого процесу планування кар'єри, що є психологічною базою для самореалізації особистості як суб'єкта професійної діяльності. За таких умов надзвичайно зростає роль науково-методичного забезпечення процесу профільного і професійного самовизначення, зокрема оновлення змісту, форм і методів профорієнтаційного супроводу. Технології формування кар'єрної спрямованості учнів є інновацією, яка дозволить учням свідомо, обґрунтовано здійснити перші кроки у власній професіоналізації, а саме: обрати майбутній профіль академічної освіти або першу професію.

Список використаних джерел

1. Алексеева С. Профільна середня освіта професійного спрямування: стратегічні орієнтири та успішні практики. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації: збірник матеріалів методологічного семінару «Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації (4 квітня 2024р.)». Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. С. 126-129. URL: https://lib.iitta.gov.ua/740085/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%A1_v2.pdf
2. Бех І. Гуманістична педагогіка як ядро концепції НУШ. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації: збірник матеріалів методологічного семінару «Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації (4 квітня 2024р.)». Київ : Видавничий дім «Освіта», 2024. С. 93-97. URL: https://lib.iitta.gov.ua/740085/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%A1_v2.pdf
3. Міністерство освіти і науки України. (2023, 30 жовтня). Профільна середня освіта: почалося громадське обговорення проєкту стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/profilnaserednya-osvita-pochalosya-gromadske-obgovorennya-proyektu-standartu>
4. Морін О. Впровадження профорієнтаційної технології формування в учнів кар'єрної спрямованості в умовах профільного навчання. Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації: збірник матеріалів методологічного семінару «Профільна середня освіта: виклики і шляхи реалізації (4 квітня 2024р.)». Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. С. 35-38. URL: https://lib.iitta.gov.ua/740085/1/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9C%D0%A1_v2.pdf